

RAMAZANIN BAŞLANGICI VE HİLÂL GÖZLEMİ

el-Hamdülillâhirabbilâlemîn. el-Hamdülillâhi hakka hamdihî ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn. Hayra hal-kıhî Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ-yevmi'l-cezâ. Salâten ve selâmen dâimeyni mütelâzimeyni ilâ-yevmi'd-dîn.

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem ennehû kâle:

الشَّهْرُ تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ فَلَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ وَلَا
تُفْطَرُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمَلُوا الْعِدَّةَ
ثَلَاثِينَ يَوْمًا

eş-Şehrü tis'atün ve işrûne fe-lâ tesûmû hattâ teravhu ve lâ tuftırû hattâ teravhu fe-

in gumme aleyküm ve ekmilû'l-iddete selâsîne yevmen.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah cümlelerinden razı olsun. İbadetlerinizi, taatlerinizi kabul eyleyip dünyanın ve âhiretin hayırlarına, cennetine, Cemâli'ne cümlelerinizi nâil eylesin. Peygamberimiz Efendimiz, rehberimiz, numûne-i imtisâlimiz, mürebbimiz, muallimimiz, başımızın tâcı Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup koklamak, istifade etmek, hayatımızda onları kendimize ahlâk ve fiiliyat rehberi yapmak üzere hadîs-i şerîfleri okuyoruz, okumak üzere toplanmış bulunuyoruz.

Allah cümlelerinden razı olsun.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına başlamazdan önce evvela Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin rûh-i pâkine hediye olsun diye, sonra onun cümle âl'inin, ashabının, etbâının, ahbabının ruhlarına ve bu okuduğumuz hadîs-i şerîfleri bize nakil ve rivayet etmiş olan alimlerin ve râvîlerin ruhlarına hediye olsun diye, kendisinden feyiz aldığımız Peygamber Efendimiz'in hakiki varisleri olan ulemâ-i muhakkikîn, mürşidîn, sâdât ve

meşâyih-i turuk-ı aliyyemizin, Ebû Bekir es-Sıddîk ve Aliyy-i Mürtezâ'dan hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar tarikatlerimizin silsilelerinden güzerân eylemiş olan sâdât ve meşâyihimize hediye olsun diye, bu beldeleri fethetmiş olan, canlarını mallarını ortaya koymuş olan, fetihten sonra düşmanlara karşı tekrar tekrar savunmuş olan şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhlarına hediye olsun diye, ki onlar sayesinde bu beldelerde emniyetle oturup ibadet, tâat eyleyip yaşıyoruz. Cümle hayrât ü hasenât sahiplerinin ve içinde toplandığımız şu caminin yapılmasına, yaşamasına, genişlemesine, tamirine, tevsiine yardımcı olanlarının kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için, uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere nice mesafeler kat edip ilim aşkına, kardeşlik uğruna bir araya gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun, ruhları şâd olsun diye, bu beldede medfun bulunan mü'minîn ü mü'minât, boynu bükük bizden dua bekleyen zevâtın ruhlarına hediye olsun diye ve nihayet biz yaşayan müslümanlar da Rabbimiz'in rızasına uygun yaşayalım, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uygun hareket

edelim, böylece Peygamber Efendimiz'in şefaatine nâil olalım, Allah'ın ikramına, ihsanına erelim, dünya ve âhiretimiz mâmur ve mesut olsun diye bir *Fâtihâ*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım. Onlara hediye edelim. Bizler de sevaplarına nâil olalım, muratlarımıza erelim. Buyurun okuyalım.

Ramazan ayı gibi mübarek, nûrânî, feyizli, bereketli bir aydan çıktık. Allah nice Ramazanlara sıhhatle afiyetle cümlelerinizi, cümlemizi kavuştursun ve Ramazan'dan faydalananlardan eylesin. Çünkü bu Ramazan dünya üzerindeki bütün insanların üstüne geldi ama ancak müslümanlar istifade etti. Hatta bütün müslümanlar istifade etmedi de Ramazan'dan faydalanabilecek şekilde Ramazan'ı geçirenler istifade etti.

Allah bizi uyanık müslüman eylesin, gafil ve cahil etmesin.

Bir noktayı her zaman söylemiş olsak bile gene hatırlatmak zorundayım kendi nefsimde, sizlere de. Ramazan'daki ibadetlerin kabul olmasının alameti Ramazan'dan sonra o insanın üzerinde Ramazan'daki güzel hâlin devam etmesidir. Ramazan'da namaz kılıyorduk, camiye geliyorduk, teravihler kılıyorduk, gece

sahurlara kalkıyorduk, Kur'ân-ı Kerîm'i alıp camiye mukabele dinlemeye gidiyorduk, kendi evlerimizde dînî toplantılar yapıyorduk. Güzel bir aydı doğrusu. Nice nice sevaplı işler hayırlar, sadakalar, zekâtlar, iftarlar, yemekler, ziyaretler olmuştu.

Ramazan'dan sonra eğer bu hâl, bu mânevî durum devam ediyorsa bu, Ramazan'daki ibadetlerin kabul olduğuna alamet imiş. Peygamber Efendimiz böyle bildiriyor. Eğer gevşemiş isek; camiye gelemiz olduk, sahura kalkamaz olduk, teheccüd kılamaz olduk, fazla ibadet yapamaz olduk. Kur'ân-ı Kerîm gene rafa kalktı, kütüphanenin içine girdi, okuyamıyoruz. Dünya işine daldık. “Ne yapalım Ramazan geçti” gibi bizde bir düşme ve bir gevşeme olmuşsa bu da Ramazan'daki ibadetlerin kabul olmadığına alamet imiş. Hadîs-i şerîflerde böyle bildiriliyor.

Onun için dikkat edelim, gayret edelim, kendimizi zorlayalım. Şu nefsimize fırsat vermeyelim. Şu şeytanın bizi yenmesine, Rabbiniz'in yolundan bizi kaydırıp saptırmasına, elde ettiğimiz kazançları tekrar avucumuzdan düşürtmesine fırsat vermeyelim. Allahu Teâlâ

hazretlerinin yolunda, ibadetinde daim olalım. Çünkü kulluk ve ibadet bir aya, bir yere, bir güne, bir geceye mahsus değildir.

İbadet devamlıdır, ibadet hayat boyunca devam edecek. Her hareketimiz ibadet veya günah olabilir. Hareketlerimizi Allah rızasını düşünerek yaptığımız zaman ibadet sevabı alırız. Allah'ın rızasını düşünmeden, nefsimize, şeytanımıza uyararak yaptığımız işlerden de günaha gireriz. Onun için her işimize dikkat edelim. Bir insan müslüman kardeşinin işini görmek için kalksa, gitse, yürüse sevap oluyor. Ziyaret etse sevap oluyor. Topluma faydalı, müslümanlara yararlı işler yapsa sevap oluyor. Sevabın çeşidi sadece camide kılınan namaz veyahut insanın şahsen tutmuş olduğu oruç değildir.

Her şeyden sevap kazanmak mümkündür. Hatta bir güzel konuşmadan, bir tatlı tebesümden bile, -hadîs-i şerîflerde okumuştuk burada, hatırlayacaksınız-, insan sevap kazanıyor.

Aman Ramazan'daki hâlimizi devam ettirelim. Hatta daha güzel olsun. Çünkü Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfini biliyorsunuz,

iki günü müsâvî olan bile ziyanda oluyor. Ramazan'daki hâlimizi aynen devam ettirsek bile ziyandayız. Biraz daha iyi olacak, biraz daha olgunlaşmış olacağız, biraz daha sakinleşmiş olacağız, biraz daha sabırlı olacağız, biraz daha Allah yolunda sabretmeyi, çile çekmeyi öğrenmiş olacağız, biraz daha cömert olacağız, biraz daha ibadete gayretli olacağız. Aman bu hususa dikkatinizi çekerim.

a. Ramazan Ayında Yapılan İbadetlerin Kabulünün Alametleri

Ramazan'la ilgili olan ve bugünümüzle de bazı bakımlardan alakası bulunan bir hadîs-i şerîf karşımızdadır. Metnini okuduk.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

eş-Şehrü tis'atün ve işrûne. “Ay 29 gündür.”

Arapça'da ay, *şehr* kelimesiyle ifade edilir. Türkçe'de “şehir” deyince belde, yerleşme yeri, mahal anlıyoruz Arapça'da *şehr* “ay” demek. Şehr-i Ramazan, Ramazan ayı; şehr-i Receb, şehr-i Şevval; Receb ayı, Şevval ayı demek.

“Ramazan’da ay 29 gündür.” diyor Peygamber Efendimiz.

Bu güneş takvimine göre değil. Güneş takviminde bazen 30 gün oluyor, bazen 31 gün oluyor. Ay takvimine göre.

Hilâlin, ilk yeni hilâlin ilk teşekkül ettiği zamandan, ikinci sefer tekrar karşımıza teşekkül edip geldiği zamana kadar geçen zaman bir Kamerî ay oluyor. Kamerî ay. Bu 29 gündür, küsuratı vardır. 29 küsur gündür. 29 gün, 12 saat, 46 dakika, bilmem kaç saniye gibi küsuratı vardır. 29 gündür. Demek ki 28 gün değildir. 29 küsur gündür. 28 gün olmaz. 28 gün rahatlıkla oruç tutarız veyahut Şaban’ı 28 gün rahatlıkla geçiririz. Daha Ramazan gelmedi biliyoruz, garantili. Çünkü daha evvel olmaz. 29 gündür en aşağı.

Fe-lâ tesûmû hattâ teravhu. “Hilâli görmedikçe orucu tutmayın.”

“Hilâli görün öyle tutun” demek. “Hilâli görmeden orucu tutmayın.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Hilâli görmek dünyadaki bütün insanlar için çok güzel bir zamanlama ve başlama şeklidir. Çünkü dünyanın altı var üstü var; dağı var ovası var; köyü var şehri var; insanların

münevveri cahili var; dağda çoban olanı var; saati olanı var olmayanı var; takvimi olanı var olmayanı var.

Bizim bile birkaç gündür evimizde takvim yoktu. İnsan dakik yaşamaya alışınca namaz vakitleri üç dakika önce, beş dakika sonra ba-yağı zorluk oluyor. Bir de 1400 yıl önceyi düşünün. Rasathâne yok, ilim, gazete vesaire yok. Ne kadar güzel bir sisteme bağlamış dinimiz, ne kadar rahat. Hilâli gördün mü Ramazan başlayacak. Şaban ayında gidip dururken akşamüstü hilâl gördün mü Ramazan başlayacak.

“Hilâli görün” diyor. Onun için biz burada bulunduğumuz müddetçe ve gittiğimiz yerlerde hilâli gözetleriz. İbadettir, Peygamber Efendimiz tavsiye etmiştir. İbadetin zamanıyla ilgilenmek de, o da ibadetin bir parçasıdır.

Biz bu sefer Şaban ayındayken Avust-ralya'daydık. Orada arkadaşlarla otomobillere bindik, manzaralı bir yere gittik, hilâli gözetledik. Şaban ayının girişini de gözetledik, Ramazan ayının girişini de gözetledik. Gittik, baktık. Bilimsel olarak da meseleyi takip ettik. Çünkü ayın batışı, güneşin batışı oralarda ga-

zetelerde ilan ediliyor. “Ay Şu saat Şu dakikada batacak, güneş Şu saat Şu dakikada batacak” diye bildiriliyor. Onlara da bakarak durumu iyice bilimsel bir Şekilde... Zaten bu konuda da epeyce bir ihtisas sahibi olduk. Ramazan’ın baŐlangıcını görerek Ramazan’a baŐladık. Pazartesi günü baŐladık. Burada da öyle baŐlanmış. Doğru, tamam.

Ramazan’ın bitimi...

Ve lâ tuftırû hattâ teravhu.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

“Görmeden orucu bırakmayın.”

Tuftır demek iftar etmek. “Orucu bırakmak” mânasına.

“Görmeden orucu bırakmayın.”

Grn, görmedikçe boyuna tutun. Hatta nasıl söylemiş hadîs-i Şerîfin arkasında?

Fe-in gumme aleyküm. “Eğer hava bulutlu olursa...”

Bugünkü gibi mesela, bulutlu hava. Bulutlu olursa;

Ve ekmilû’l-iddete selâsîne yevmen. “O zaman sayıyı 30 güne tamamlayın.”

Grmediniz madem görmediğiniz 30’a kadar gidebilir bu iş. Çünkü 29 buçuk. Bu buçuk

öteki aya eklenir, 30 olur. O zaman 30'a tamamlarsınız. 30 olma ihtimali olduğundan dolayı 30'a tamamlayın diyor.

Ama ne diyor cümleinin başını bir daha okuyayım.

Ve lâ tuftırû hattâ teravhu. “Görmeden orucu bozmayın.”

Biz de görmeden orucu bozmayacağız. Efendimiz'in tavsiyesi bu, gayet kolay.

Allah gökte bir alamet yaratmış; hilâl.

Görürsen oruca başlayacaksın, görürsen bayrama başlayacaksın.

Yıllar yılı Türkiye'mizde ve Avrupa'da ve dünyanın birçok yerinde bir problem; Ramazan girdi mi, çıktı mı, girmedi mi, görülmedi mi?

Bir sürü kavga, gürültü, problem. Peygamber Efendimiz gayet kolay açıklamış.

“Görürseniz başlayın, görürseniz bayrama geçin. Göremezseniz, hava bulutlu olursa 30'a tamamlayın.”

Tamam gayet net. Bizim Hanefî fakihleri de demişler ki:

“Bir yerde sağlam insanlar gördüğünü söylerse ona da uyabilirsiniz.”

Doğru dürüst insanlar “gördük” diyorlar, ona da uyabilirsiniz. Bizim bazı kardeşlerimiz “Suudi Arabistan hilâli gördü.” diye efelik yapıyorlar, ortada dolaşıyorlar.

Bizim İskenderpaşa camiinin karşısında, Ahmet Efendi'nin dkknına işci kardeşlerimiz gelmiş. Yanlarında üç tane su şişesi... Hazır, o iyi su şişelerinden. Gelmişler, karşısına geçmişler, lıkır lıkır lıkır Ramazan'ın son gününde su içiyorlar.

Neden?

Efelik yapıyor.

“Suudi Arabistan'da ilan edildi. Binaenaleyh bugün Ramazan değildir bayramdır.”

Peki, aziz kardeşim, sevgili kardeşim hilâli sen gördün mü? Gördün mü araştırdın mı?

“Görmedim.”

Ben biliyorum ki daha hilâl doğmadı, yok hilâl. Bunu seneler öncesi söyledim, makalelerde yazdım, gazetelerde, mecmualarda bildirdim.

Hilâlin görünmesi için kavuşum hâli, içtima hâli denilen hlden uzak olması lazım. Suudi Arabistan'ın “akşam, hilâli gördük” dediği zaman daha hilâl kavuşum noktasına gel-

memiş oluyor. Daha hilâl yok! Yerde de dursan, havaya da çıksan, füzeye de binsen, uzayı da dolaşsan ortada daha hilâl yok. Hilâlin olması için ayın kavuşum hâlini geçmesi lazım.

Kandilli Rasathanesi ilgilileriyle de gittik görüştük. Başka kim, astronomi profesörleriyle de görüştük. Hilâlin görünmesi için kavuşum hâlinden ayın biraz şöyle kenara gidip aydınlık kısmını bizim görmemiz lazım, güneşin önünden biraz bu tarafa kayıp da kenarını görmemiz lazım.

Daha kavuşum hâline gelmemiş, “ayı gördük” diyorlar.

Yok ki görsün.

Nereden görüyor?

Yok, ay daha ortada yok. Teşekkül etmemiş. Havalara çıksa, fezalara gitse göremez. Ay, daha o zaman görünme zamanı değil. “Bunu diyor, saniyeleriyle tespit edebiliyoruz biz...” diyor.

O kadar ayın hareketi, yeri belli.

“Nereden nereye gittiği o kadar böyle iyi takip ediliyor ki teleskoplarla, vesairelerle saniyesiyle biliyoruz.” diyor.

Suudlular daha ay görünmeden, güneşten evvel batarken, daha kavuşum hâline gelmeden, daha hilâl teşekkül etmeden “gördük” deyiveriyorlar.

Neden deyiveriyorlar?

Onu bilmem. Ama görünmeyecek olduğu halde “gördük” deyiveriyorlar. Ben de birkaç sefer “belki orada hava daha berraktır, görmüşlerdir mübarekler” diyerek eski senelerde, onlara uyararak oruç tuttum. Benim Ramazan’ı 31 gün tuttuğum oldu. Allah kabul etsin, fazlasının ziyarı yok da, azını ödemek lazım. Tuttuğum oldu.

Yalnız, bir sene “orada gördük” dediler. Biz o sene Harem-i Şerîf’teydik. “Gördük” dedikleri zaman görülecek yerde değildik. Yatsıdan sonra zaten “gördük” deyiverdiler. Ama görünmeyeceğini biliyorduk. Çünkü biz ayı takip ediyoruz. Ertesi gün gittik, Arafat’tan ufuk pırıl pırıl parlakken baktık. Ertesi gün ay biraz daha yüksekte olacak, biraz daha kalın olacak. O zaman görünmesi lazım, o zaman da görünmedi. 15-20 kişi izledik mühendislerden, müsteşarlardan, kardeşlerimizden. O zaman da görünmedi.

Bu Suudlular'ın işine akıl ermiyor. Onlar görmeden... Hatta Kandilli Rasathanesi müdürü dedi ki:

“Biz onlarla yaptığımız beynelmilel hilâl toplantılarında imza aldık, kavuşum hâli olmadan ilan etmeyecekler diye.”

Fakat gene iki kişinin imzası olduğu halde; biz onları mecmualarımızda neşredeceğiz. O iki kişinin, onların temsilcilerinin imzası olduğu halde ilan ediyorlar.

Galiba bu işi iyi bilmiyorlar. Onun için siz hilâli görmeden bu işi karıştırmayın. Kimisi sigara tütürüyor, kimisi yanında su şişesi gezdiriyor. Efelik yapıyor.

“Bak biz orucu açtık. Siz korkuyorsunuz ama biz korkmuyoruz. Bak nasıl olsa bayram.” filan diyor.

Halbuki Ramazan. Ramazan halbuki.

Onun için onlara itimat uygun olmuyor. Ben denediğim için... Ben üniversite profesörüyüm. Kandilli Rasathanesi'yle görüşüm, başka yerlerle görüşüm. Kendim takip ettim, kendim gözlem yapıyorum ve birçok arkadaşlara da gözlemi öğretiyorum ve gözlemi tavsiye ediyorum. Görmeden herkesin lafına güvenil-

mez. Çoluk çocuğun lafına güvenilmez. Mesela, “gördük...” Belki sen başka şey görmüşsündür, denir mesela.

Değil mi?

Görmeden...

Kadının birisi dua etmiş, dua etmiş, yalvarmış, yakarmış. Sofu bir hacı teyze, yaşlı bir kadın...

“Aman yâ Rabbi, bana da hilâli göster.” diye çok yalvarmış.

Kadıncağız nihayet bir seher vakti tehecüd namazına kalkmış. Namazı kılmış filan. Balkona çıkmış. Bir de bakmış ki gökyüzünde hilâli görüvermiş. Sevinmiş.

“Tamam, hilâli gördüm. Allah bana gösterdi.”

Senin gördüğün eski hilâl. Sabahleyin görünen hilâl eski hilâldir. Hani dolunaydan sonra ay küçülüyor küçülüyor. Doğması da gecikiyor. Gece yarısına doğru doğuyor, daha geç vakte doğru doğuyor, sabaha doğru doğuyor. Sabah namazına giderken bütün hacı amcalar, hepsi hava berraksa, havada hilâli görürler. O eski hilâl. Akşam görünecek, güneşin battığı tarafta görülecek. Güneşin doğduğu tarafta görülürse, güneşten evvel gökyüzüne çıkmış,

önden gidiyor demektir. O akşam Batı tarafında görünmeyeceği için bizim aradığımız o değildir.

Güneş battıktan sonra ufukta gördüğün hilâl yeni aydır.

Millet bunu bilmiyor. Belki de yemin ediyorlar; “hilâli gördük” filan.

Ama bilmedikleri için yanlışlık yapıyorlar. Bu işin akla mantığa, ilme irfana çok net olarak, kesin olarak uygun tarafı, kavuşumdan sonra hilâl görülebilir, kavuşumdan önce görülemez. Ve bizim de onların “gördük” dedikleri zamanlarda orada yaptığımız gözlemlerde olmadığı anlaşıldığından, onlarda bir hata var.

Onlara uymayın. Kendiniz burada görürseniz başımızın üstünde yeri var. Bana da söyleyin, ben de sizinle beraber bayram yapayım. Hem de televizyonun karşısına geçer bayram yaparım. Ama görün.

Arkadaşlara söylüyoruz

“Gemlik’ten bakın.”

Dağın tepesi böyle, deniz ön tarafı...

“İzmir’den bakın, Antalya’dan bakın.”

Telefonlar önümüzde, herkesle telefonlaşıyoruz. Bu işi Peygamber Efendimiz’in tavsiyesine uyalım diye merak mevzuu yaptık.

“Görmeden oruca başlamayın, görmeden orucu bozmayın, bayrama başlamayın.” diyor.

Bu konuyu hatırlatırım. Eğer bayramı çevrenizde biraz erken yapmış olanlar varsa...

Çünkü bazı hocalar demişler... Bayram namazı kılmışlar ayrı, bir gün önceden.

Yanlış olmuş. Allah affetsin, yanlış olmuş. Kendisi görmedi, öbür tarafa inandı böyle yaptı. Böyle erken bozanlar varsa bir gün oruç tutup kaza etsinler, tamamlasınlar. Söyleyin, eksik oldu. Bu sene bizden bir gün önce orucu bozanlar. Birçok yerde yapmışlar bu işi, duydum. Yanlış yaptılar. Bu işi düzeltsinler. Çünkü Peygamber Efendimiz’in hadisi böyle. Bir kere daha okuyayım...

eş-Şehrü tis’atün ve işrûne. “Kamerî ay 29 gündür.” *Fe-lâ tesûmû hattâ teravhu.* “Onu, ayı görmeden oruca başlamayın, Ramazan’a başlamayın.” *Ve lâ tuftırû hattâ teravhu.* “Onu görmeden orucu bırakmayın.”

Bayrama başlamayın.

Fe-in gumme aleyküm ve ekmilû’l-iddete selâsîne yevmen. “Hava bulutlu olur da göremezseniz, göremediğiniz zaman için de bulunduğunuz ayı 30 güne tamamlayıverirsiniz.”

Olur, biter. Dert değil. 30 güne tamamlarsınız. Ama “orada görünmüş burada görünmüş” diye birisinin sözüne gvenecekseniz, güvenilir insanın sözüne güvenin. Yanlış iş yapan bir insanın, yanlışlığı belli olmuş bir grubun şeyine güvenmeyin. Bu iş oyuncak değil. Çünkü zaten böyle birisi “gördüm” dediği zamanda da kadının huzuruna gelir, “gördüm” der.

Nerede gördün, nasıl gördün?

Kadı onu sorgu suale çeker. Mutmain olmazsa kadı şahitliğini kabul etmeyebilir! “Hkim tayin edecek.” denmiş.

Burada bir eksiklik var. Onun için bu hususa dikkat edin. Bu hususta detaylı bilgi almak isteyen olursa benim evde teleskop bile var, burada.

Hemen üç adım ötede benim evim var. Teleskop bile var. Bu hususta her türlü bilgiyi, krokiyi çizerek detaylı olarak verebiliriz.

Burada bırakalım şimdi bu konuyu. Eksik tutanlar bir gün tamamlasınlar, bilgi orada.

Bu vaazda bunu sylememizin sebebi; o eksik tutanlar bir gün oruçlarını tamamlasınlar. Ben de Hicaz’daydım, Allah kabul etsin.

Ben de onlara uydum. Orada kavga edecek değilim ya. Eksikli ama onlara uydum. Burada geldim, bir günümü tamamladım.

Allah affetsin, kusurları bağışlasın.

Hac mevzuu ne olur diyor?

Oruç dünyanın her yerinde oruçtur. Dünyanın her yerine giden insanlar oruç tutuyor. Ama hac sadece Hicaz'dadır. İstanbul'da hac var mı, yok; Bursa'da var mı, yok; Washington'da var mı, yok; Karaçi'de, Bombay'da bilmem nerede yok. Sadece orada vardır.

Bir yerde, hac sadece bir yerde... Bir de Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki; hacda bir takvim hatası yapılarak, bir gün önceden Arafat'a çıkılrsa. "Böyle bir gün önceden yapmış olsa, o gene sayılır." diyor Peygamber Efendimiz. Hadîs-i şerîf var.

Onu ben okudum. Hacda "bir hata oldu, eyvah bir gün sonraymış" dense ödemek bile gerekmez diye fıkıh kitaplarında yazılmış. O bakımdan müsterih olun. Yalnız oruç bütün dünyaya şamil olduğu için orucun durumu hac gibi değil.

Allah razı olsun sorunuz da uygun oldu. Orda uyacağız onlara. Söylüyoruz ama... Bu

meseleleri yazıyoruz çiziyoruz, orada münakaşasını yapıyoruz. Anlayan anlıyor, anlamayan anlamıyor. Biz Peygamber Efendimiz'in hadisine uymaya çalışıyoruz. Onu yapmamız lazım.

b. Ramazan Ayının Başlaması- Bitmesi, Hilalin Görülmesi

صَاحِبُ الدَّيْنِ مَأْسُورٌ بِدَيْنِهِ فِي قَبْرِهِ يَشْكُو إِلَى اللَّهِ
الْوَحْدَةَ

Sâhibu'd-deyni me'sûrûn bi-deynihî fî-kabrihî yeşkû ilallâhi'l-vahdete.

İkinci hadîs-i şerîfe geçtik.

Bu ikinci hadîs-i şerîf borçlanmayla ilgili. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

“Borç sahibi olan insan, borçlu olan insan birisinden para almış, bir şey almış onu ödemesi lazım. Borçlu durumda olan insan...”
Me'sûrûn bi-deynihî fî-kabrihî. “Kabrinde borcu sebebiyle, borcu mukabilinde esirdir, esir gibidir.”

Borcu var çünkü. Esir gibidir.

Yeşkû ilallâhi'l-vahdete. “Kabrinde yalnızlıktan Allah'a şikâyet eder.”

Yapayalnızım yâ Rabbi, kimsecik yok yanımda diye yalnızlıktan şikâyet eder diyor Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*.

Altındaki hadîs-i şerîf de aynı konuyla ilgili. Onu da okuyuvereyim.

صَاحِبُ الدَّيْنِ مَغْلُولٌ فِي قَبْرِهِ لَا يَفُكُّهُ إِلَّا قَضَاءُ دَيْنِهِ

Sâhibü'd-deyni mağlûlün fî-kabrihî lâ yefükkuhû illâ kadâü deynihî. “Borçlu olarak ölmüş olan kimse kabrinde boynuna demir halkalar geçirilmiş durumdadır.”

Mağlûl, boynuna *ğul* denilen demir halka geçirilmiş. Hani böyle kelepçe geçiriliyor, burası kilitli, zincirle duvara bağlı esir, bir yere kaçamaz. Ona *ğul* deniliyor. *Ğayn* ve *lam* ile, *şeddeli lam* ile. *Ğullun*, boynuna halka takılmış, demir tasma takılmış ve zincirle bağlanmış durumdadır kabrinde borçlu olan kimse. Bu zinciri, bu tasma, bu boynundaki kelepçesi, halkası açılmaz.

Ancak ne zaman açılır?

Lâ yefükkuhû illâ kadâü deynihî. “Ancak borcu ödendiği zaman açılır.”

Yoksa boynu öyle halkalı, esir durumda kalır.

Muhterem kardeşlerim!

Bu iki hadisin ışığı altında günümüzün canlı bir meselesine temas etmek istiyorum. Gerçi bizim hadîs-i şerîfler böyle alfabetik sırayla karşımıza gelir. Hangi konu gelirse onu konuşuruz. Güzel bir konu geldi.

Tam yerindeyken söyleyeyim. Türkiye’de enflasyonist bir ekonomik sistem var. Faizli bir ekonomik sistem var. Bu faiz dolayısıyla paranın değeri en aşağı faiz nispeti kadar devamlı düşer. Çünkü üretim yapacak olan insan, ticaret yapacak olan insan kredi olarak aldığı paranın faizini de maliyetine katar. Yeni satış fiyatını faizi de çıkartacak şekilde tespit ederek ortaya koyar. Böylece devamlı olarak üretimde, sanayide ve ticaride faiz kadar devamlı bir fiyat artışı olur her sene, mecburî bir şekilde. Ve paranın değeri de düşer. Bu böyle bir kapitalist sistemin, faizli sistemin bir (gereğidir). Eğer hiç faiz olmasa, sıfır faiz olsa öyle bir durum olmayacak. Ama faizli sistemden dolayı, devamlı faizlerin maliyete dâhil edilmesinden dolayı ticaret yapan adam paçayı kurtarır. Sanayici, fabrikatör parayı paçayı kurtarır, sıkıntıya düşmez, işini yürütür, gemisini karaya oturtmaz. Fakat fakir insanın sır-

tına faizin yükü biner. Çünkü bütün para, bütün maliyetler faizle eklenerek karşısına gelir. O da onu pahalı pahalı ödemek zorunda kalır. Faizli sistemin yükünü zavallı halk çeker. Büyük bankalar, büyük sanayi kuruluşları işlerini halleder, yine büyük kârlar ederler. Bizim cebimizden faizin miktarı kadar, bizim sandığımızdan, bizim kasamızdan faizin miktarı kadar -en aşağı- para uçar.

Mesela benzinciden gitsen bir teneke benzin alsan, bidona almadın da üstü açık bir tenekeye aldın. Sapından tuttun, tenekeyi eve bıraktın. Ondan sonra kalktın gittin. Ertesi gün tenekenin başına geldin.

Ne oldu?

Benzin ya bitmiştir, ya azalmıştır; ya tamamen uçmuştur, ya dibinde biraz kalmıştır.

Neden?

Benzin uçar. Uçucu bir şeydir. Bunu maddenî bidona koyacaktın. Ağız lastikli, contalı kapağını iyice kapatacaksın ki uçmasın. Yoksa uçar gider. Para da öyle oluyor. Paranın değeri gittikçe kayboluyor.

Mesela bu sene elindeki şu kadar milyon lirayla on tane buzdolabı alabiliyorsun... O para elinde kaldığı zaman bir sene sonra ancak

altı, yedi tane buzdolabı alabiliyorsun. Aynı marka, aynı büyüklükte buzdolabı altı tane alabiliyorsun. Bir sene daha aynı parayla buzdolabı almak istesen bu sefer dört tane alabiliyorsun. Ondan sonra sermaye küçülüyor, küçülüyor. Böyle ata, katıra, deveye yüklemeye lüzum yok, kamyonu yüklemeye lüzum yok. Kediye yükletiyorsun sermayeyi. Kedi bile taşıyabiliyor. Tüccar sermayeyi kediye yüklemiş oluyor.

Neden?

Para gitti. Paranın adı var. Değeri zayıfladı, uçtu gitti. İşte bu sistem dolayısıyla millet borçlanmaya heves ediyor.

Şimdi bunu anlattık, bu kapitalist sistemin hastalığı. Bu sistem dolayısıyla millet borç istiyor, borç alıyor.

“Hacı amca biraz bana borç para verebilir misin?”

Hacı amcanın da parası var şimdi. Allah'ın bildiğini kuldan saklayacak değil ya, parası var. Allah rızası için borç vermek de bizim dinimizde sevap. Karz-ı hasen.

Peki, borcu veriyor. Borcu alan kıs kıs gülüyor.

“Şimdi ben bundan bir milyon lira para alıyorum ama bir dahaki sene gene bir milyon lira ödeyeceğim ama o bana vız gelir.” diyor. Çünkü o bir milyonları 600, 500 bin liraya düştü. Enflasyon kadar değerini kaybetti.

Tüccar geliyor, bir mobilyacıdan;

“Şu mobilyayı, şu mobilyayı, şu mobilyayı bana ayır, adresime gönder, senetleri yapalım.”

Üç aylık, altı aylık, dokuz aylık senet...

İmzalıyor senetleri. Ondan sonra senetleri ödemiyor.

Neden? Parası mı yok?

Parası olmaz olur mu!

Öbür taraftan arsa bile alıyor, beri taraftan başka işe bile yatıyor ama bu tarafı ödemiyor.

Neden?

Senedi protesto oluyor, protesto işlemleri yapılıyor, mahkemeye gidiyor. Mahkemede alacaklı kazanıyor.

“Peki, ödeyeceğim.” diyor. “Şu anda elimde imkânım yok.” diyor. “Ödeyeceğim” diyor.

Ödeyecek ama iki sene geçiyor. Şimdi aldığı şeylerin parası üç sene sonra üç misli fazlaya çıkıyor. O da ödeyeceği para üç misli aşağıya düşmüş oluyor, orada rahat rahat ödüyor. Üç takım almışsa, bir takımın parasıyla üç takımın parasını ödemiş oluyor. İki takım yanına dünya gözüyle kâr kalıyor.

Satıcı, mobilyacıyı aldattı. İki takım bedavadan bu adamın yanında kaldı. Dünyada aldatıyor. Âhirette, elbette Allah niyetine göre onun cezasını verecek. Onun için bu devirde kimse kimseye borç vermiyor. Hakikaten borçlu olan bir insan ızdırap çektiği halde kimse çıkartıp parasını vermek istemiyor. Parasını gelir getirecek bir yere yatırmaya çalışıyor veya altın mı daha çok getirir, dolar mı daha çok getirir, mark mı daha çok getirir, götürüp oraya yatırıyor.

Sen dolar ve marka parayı yatırdığın zaman dolar ve mark olduğu gibi duruyor mu?

Onun da yüzde beş enflasyonu var. Onun da faiz nispeti kadar enflasyonu var. Sen biriktirmiş olduğun paradan her sene yüzde beşini Alman bankasına yatırmış oluyorsun, yüzde yedisini, sekizini götürüp Amerikalı'ya teslim etmiş oluyorsun.

Gördün mü paranın oyununu?

Ne hileler, ne oyunlar oluyor. Allah bizi, böyle şeytanların düzenlerinden düzenbazlıklarından korusun. İslâm zulmün her çeşidinin karşısındadır. Allah bizi zulme de uğratmasın, bizi zalim de etmesin.

Başkasına da zulmetmeyelim ama neden zulme uğrayalım? Neden benim param cebimde durup dururken durduğu yerden eksilsin, satın alma gücü azalsın?

İşte böyle bir sistemden dolayı herkes borç almaya kayıyor ve borcunu geç ödemeye kayıyor.

Öldü, borcu kaldı, ödeyemedi.

Ne olur?

Kabrinde esir olur. Hele bizim memlekette, bizim bu şartlar altında borçlu olarak insan öldü mü, tamam, herhalde oraya üç tane, dört tane halka takarlar boynuna. Dini şeylerle böyle ihtimal üzerine konuşmamız doğru değil ama burada biraz daha şiddetli oluyor...

Bizim bir dairemiz var, kirası çok ucuz, dedik ki;

“Ya insaf, çık dışarıya, tamirat yapacağız.”

Hakikatten duvarlarını yıkacağız, tamirat yapacaktık.

“Çıkmam.” dedi.

“Benim rızam yok. Ben tamirat yapacağım senin yüzünden yapamıyorum, bir sürü mağduriyete uğruyorum.”

“Çıkmam.”

Ondan sonra parayı arttır, parayı arttırmadı.

Mahkemeye verdik. Yahu bunun parası azdır. Bak Beyazıt gibi merkezî bir yerde, herkesin böyle aman diye arayıp da bulamadığı bir yerde bu dairede oturuyor.

Mahkeme de bizim aleyhimize neticelendi.

Dört bin liraya şimdi üç odalı, mükemmel yerde, deniz manzaralı, teraslı yerde oturuyor.

Buna Allah razı gelir mi?

Benim hiç rızam yok. O adam tüccar, ticarethanesi var.

O orada oturuyor, o çocuğu, o hanımı, ondan kâr eder mi?

Etmez ama millette Allah korkusu yok. Karşı tarafın rızasını düşünen yok. Ben batarsam batayım, ölürsem öleyim, ben mağdur

olursam olayım. Aldırıldığı yok. O kendi işini görüyor ya, dört bin liraya ucuz bir yerde oturdu ya! Bugün dört bin liraya ne iş yapılır bilmiyorum. Hiç bir şey yapılmaz. Allah akıl fikir versin.

Bu haksızlıkları da düzeltmeye çalışmak lazım. Ekonomik nizamı, sistemi yerine oturtmaya çalışmak lazım. Fakat bir taraftan da insan borçluysa, borç almış olabilir. Borcu veren kimse faziletinden borç vermiş. Onu da kan kusturup anasından doğduğuna pişman etmemek lazım. Almışsın ver. Paran var, bilip duruyorum.

Borçlunun ekmeğinin yanına katık alması bile caiz değil.

Önce borcunu ödesin. Borcunu ödemiyor.

Bizim dergilerimiz çıkıyor. İllere gidiyor, satılıyor, satılınca parasını alıyor. Adam parasını ödemiyor. Ondan sonra mektup yazıyor, telefon ediyor;

“Hocam sizin parayla bir otomobil aldım.”

Mübarek olsun hadi ama bize yazık değil mi? Bizim dergimiz batarsa, 60 milyon, 70 milyon, biz Anadolu’da herkes araba alsın diye mi

çıkartıyoruz dergiyi? Senin ticaretin yürüsün diye mi çıkartıyoruz?

İslâmî bir hizmet yapalım diye çıkartıyoruz. Razı gelmiyor içimiz. Allah da razı gelmez. Ben razı gelsem, Allah razı gelmez. Onun için insan borcunu adam gibi ödemeli. Zamanında ödemeli. Zamanından önce ödemeli.

“Ben bunu üç ay sonra ödeyeceğim.” dedi, eline bir toplu para geçti bir ay sonra götürüp ödemeli.

“Ben senden borç almıştım.”

Çünkü o para sana lazımsa, borçluya borcu veren insana daha çok lazım. Böyle ahlâksızlık etmeyelim. Millet bu ahlâksızlığı Türkiye’de âdet hâline getirdi. Hem de o kadar âdet hâline getirdi ki altını imzaladığı senedi bile ödemiyor. “Nasıl olsa üç sene sürer bu iş” diyor. Bir de avukat tutuyorsun, bir de uğraşıyorsun. Mahkemeye geliyorsun, gidiyorsun. Bir de bizim gibi de mahkemeyi kaybedersen o zaman yandın. Ayıkla pirincin taşını.

Bir savcı kardeşimiz, amcamız anlatıyor; hırsızın birisi girmiş bir eve. Altınları, bilezikleri, gümüşleri bilmem neleri almış. Kaçarken yakalamışlar. Torbalar elinde mahkemeye intikal etmiş. Mahkemenin sonunda işte şahitler

bilmem neler, konuşmalar, görüşmeler... Nasılsa kanunî boşluktan nasıl faydalanmışsa, şahitler biraz herhalde ifadelerini iyi söyleyemediler filan. Hırsız beraat etmiş gitmiş.

Olur mu?

Ya işte daireden çıktığı belli, bunu aldığı belli. İnsan şöyle yüzüne baksa kimin ne olduğunu anlar. Böyle şeyler oluyor. Adlî hatalar oluyor. Birinin yerine ötekisi nâhak yere hapse giriyor, ötekisi parasını alamıyor... Bunların cezası âhirette olur. Allah cezasını verir.

Benim dairemde ben dört bin lira alıyorum diye aç ve açık kalmam. Allah beni başka yerden korur. Çünkü o adalet sahibidir, biliyor. Ama onu yapan iflah olmaz. Bir gün dükkânında yangın çıkar, bir gün bir evinde bir şey olur, arabası bir yere çarpar, başka şey olur. Başı beladan kurtulmaz. Ama belanın nerden geldiğini anlamaz o, imanı zayıf. “Al-dattım” diye, “dört bin liraya oturdum” diye seviniyor. Başına gelen belaların ondan geldiğinden haberi yok.

Biz dürüst olalım.

Mümkünse borç almayın. Çünkü borçlunun hâli zor ama borç aldıysanız, almak zo-

runda kaldıysanız; insan insana muhtaçtır, ticarete sıkışma olur, başka sebeple sıkışma olur, namuslu bir şekilde anında ödeyin. Zamanından önce ödeyin. Hiç olmazsa zamanında ödeyin de insana “illallah” dedirtmeyin.

Allah bizi güzel ahlâklı, mert, dürüst, has hâlis müslümanlar eylesin. Çevremizdeki bu çeşit dolaplardan da bizi kurtarsın, korusun.

c. Enflasyon Ortamında Borçlanma

صَاحِبُ الْيَمِينِ أَمِيرٌ عَلَى صَاحِبِ الشَّمَالِ فَإِذَا عَمِلَ
الْعَبْدُ حَسَنَةً كَتَبَهَا بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَإِذَا عَمِلَ سَيِّئَةً
وَأَرَادَ صَاحِبُ الشَّمَالِ أَنْ يَكْتُبَهَا قَالَ لَهُ صَاحِبُ
الْيَمِينِ: أَمْسِكْ فَيُمْسِكُ سِتَّةَ سَاعَاتٍ فَإِنْ
أَسْتَغْفَرَ اللَّهُ مِنْهَا لَمْ يَكْتُبْ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَإِنْ لَمْ
يَسْتَغْفِرِ اللَّهُ كَتَبَ عَلَيْهِ سَيِّئَةً وَاحِدَةً

Sâhibül'-yemîni emîrûn alâ-sâhibi'ş-şimâli fe-izâ amile'l-abdü haseneten ketebêhâ bi-aşri emsâlihâ ve izâ amile seyyieten ve erâde sâhibü'ş-şimâl en yektubehâ kâle lehû sâhibü'l-yemîn emsik fe-yümsikü sittete sâ'atin fe-in'stağfirallâhe minhâ lem yektüb

aleyhi şey'en ve in lem yestağfirallâhe ketebe aleyhi seyyieten vâhideten.

Ebû Ümâme'den Beyhakî *rahmetullahi aleyh* rivayet etmiş. Muhterem kardeşlerim! Bu üçüncü hadîs-i şerîf mânevî bir hâlle ilgili.

Kur'ân-ı Kerîm âyetleriyle sabit, bu dünyada işlediğimiz her iş, söylediğimiz her söz yazılıyor. Her şey yazılıyor.

مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا
أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ
أَحَدًا

*Mâ li-hâze'l-kitâbi lâ yugâdirü sagîreten ve lâ kebîreten illâ ahsâhâ ve vecedû mâ amilû hâdıran ve lâ yazlımu rabbuke ehaden.*¹

Küçük bir şey kalmıyor, büyük bir şey kalmıyor. Hepsi yazılıyor. Yalnız, تنها bir yerde bir günah işledin, yazılıyor. Birisine bir haksızlık ettin, o anlamadı. Bak anlamadan gidiyor, yazılıyor. Sen birisine bir hıyanet ettin, yazılıyor. Sen bir vakıf malı çaldın, yazılıyor. Sen başka bir şey yaptın, yazılıyor. Her şey yazılıyor. İnsanın bir sağında hafaza melekleri var,

¹ 18/Kehf, 49.

bir solunda hafaza melekleri var. Bu melekler, sağdakiler sevapları yazıyor, soldakiler günahları yazıyor. Bu melekler, sigara kokusundan bile rahatsız olurlarmış. İnsanın ağzının misvaklanmamış olmasından, ağzının kokmasından bile rahatsız olurlarmış. Peygamber Efendimiz ağzımızı temizlemeyi emrediyor, dişlerimizin, ağzımızın kokmamasını emrediyor.

Rahatsız olmasınlar diye.

Sigara kokusundan da rahatsız olurlar, başka şeylerden de rahatsız olurlar.

Bu melekler her şeyi yazıyor.

Peki salahiyet kimde?

Bu hadîs-i şerîfte o bildiriliyor. Diyor ki;

“Sağ taraftaki melek...” *Sâhibül’-yemîni emîrûn alâ-sâhibi’ş-şimâli*. “Sol taraftaki melek arkadaşına âmirdir bu sağ taraftaki.”

Bu âmirdir, söz sağ taraftakinde. Sol taraftaki onu dûnunda, mertebe olarak daha aşağıda.

Fe-izâ amile’l-abdü haseneten ketebehâ bi-aşri emsâlihâ. “Sağ taraftaki kul bir iyilik yaptığı zaman on misli sevap yazar.”

Namaz kıldı on misli sevap, sadaka verdi on misli sevap vs... On misli sevap yazar en aşağı. Bu on misli en aşağıdır.

el-Hasenâtu bi-aşri emsâlihâ.

En aşığı budur. Kulun güzel işleri bazen daha fazla sevaplanır. Bazen 70 misli olur, bazen 700 misli olur. İnsanın annesine babasına yaptığı hayır hasenat 700 mislidir, Allah yolunda sarf ettiği para 700 mislidir. Ailesine sarf ettiği para 700 mislidir.

Her zaman her yerde söylüyorum; fileni doldur, evine bolluk götür. Meyve götür, sebze götür. Çocuk komşunun gök eriklerini yolmasın. Bizim şu yolda eriklerin hepsi yerde. Yenmez, acı, daha ekşi bile değildir. Ekşi olsa hadi can eriği gibi yiyor diyelim. Acıdır daha mürdüm eriği. Zeytin gibi küçücük, yolunmuş, hep aşağıda.

Neden?

Çocuklarda görgsüzlük, terbiye eksikliği var. Bu benim ağacım değil demiyor. Ağacın dalı yakın gördü mü kopartıyor, yoluyor. Bir ısıyor acıymış, atıyor aşağıya. Bunlar dalında olsaydı. Koparmasaydın, dalında olsaydı. Evinde tok olan insan dışarıda bu işi yapmaz. Çoluk çocuğunu aç bırakma, dışarıya şey yaptırma. Gördüğün zaman da takip et cezalandır. “Yapma onu” de, aç kalsan de, ölsen de almayacaksın de. Çocuğa bir terbiye gelsin.

Komşunun çiçeğini yolmasın, komşunun ağacını yolmasın, başkasının malına el uzatmasın.

Rahmetli anamız anlatırdı; çocuk eve yumurta getirirmiş, annesi “aferin evladım” demiş.

Sorsana “yumurta nereden geldi.”

Komşunun tavuğu filanca yere yumurtlamış, çocuk oradan geliyor veyahut onu nereye yumurtladığını gördü oradan geliyor.

Çocuk böyle alışmış oradan yumurta almaya, buradan başka şey almaya. Tarlanın kenarına geçerken salatalık koparmaya, ağacın yanından geçerken elma, erik koparmaya alışmış. Büyüyünce bir profesyonel hırsız olmuş. Suç üzere yakalamışlar, cezalandırmaya götürmüşler. Anlaşılan herhalde hırsızlık yaparken cana da kıydı galiba, bu sefer asmaya götürmüşler.

Asmaya götürürken “son arzunuz ne” deyince, “bir annemi göreyim” demiş. Ondan sonra annesinin yanına gitmiş. Annesiyle karşı karşıya gelince;

“Bir seni öpeyim.” demiş. “Dilini uzat, dilini öpeceğim.” demiş.

“Hart” dilini ısırmış, koparmış.

Küçükken annemiz böyle anlatırdı bize, nerden okumuşsa.

“Niye böyle yaptın?” demişler.

“Gider ayak böyle annenin dilini koparttın.”

“O bana küçükken ‘bu iş günahdır, hırsızlıktır’ diye bu diliyle söyleyecekti, söylemedi. Onun için ısırıldım. Ben onun yüzünden böyle darağacına gidiyorum. O beni iyi terbiye etmediği için başıma bu belalar geldi.” diye söylemiş.

Çocuklarımıza söyleyeceğiz “aman evladım haram yeme...”

O haram duygusu olsa insan borcunun üstüne yatar mı?

Yatmaz.

Haram duygusu yok.

Hatta Hicaz’da gördüm, adam, *Allahu Ekber* namaza durmuş. Önüne yelpazeyi koymuş, namaza durmuş. Ben de tavaf ediyorum. Birisi geldi, yelpazeyi aldı. Yellene yellene gitmeye başladı. Hava güzel, yellene yellene gidiyor. Ötekisi de namazı bozdu.

es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah, es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah.

Adamın arkasından yetiştii.

“Ver şunu.” dedi, aldı. Kaç türlü günaha girdi adam. Namaz kılanın namazını da bozdurttu. Bir de zorla başkasının malını alıp gittiği için ondan da cezayı yedi. Yelpaze geriye döndü ama ötekisi cezayı yedi. Hem de Harâm-i Şerîf’te, bu edepsizliği orada yaptığı için yüz bin misli ceza. Bir yelpaze götürmekten kim bilir ne günaha girdi adam. Bak hacı olmuş, hacca gidilecek yere gidecek bir insan, orada o yelpazeyi almaması gerektiğini düşünmüyor. Hava sıcak yelpazeyi aldı, yellene yellene gidiyor.

Senin değil? Nasıl alırsın? Senin değil ki. Senin olmayan şeyi almamayı öğren.

“Canım, yolda bir bedava yelpaze buldum.”

Olur mu?

Sahibi düşürmüştür, gelsin o alsın. Yerde bulduğun şeyi alma. Ancak üstünden otomobil geçer, kırılır, bozulur dersin kenara koyabilirsin.

Allah razı olsun, bizim bu mahalle sakinlerinden. Ben bizim çantayı evin önünde unutmuşum, arabaya binip İstanbul’a gitmişim. İstanbul’da arıyorum çantayı, yok. Çantanın

içinde neler var. Süpermarket gibi... Pasaport, ehliyet, para, kalem, defter var, her şey var. Evin önünde kalmış. Arabada, içerde, dışarıda yok. Telefon ettik, yok. Üç gün sonra bu mahalleye geldik. Komşular, Allah razı olsun, bir şey olmasın diye getirmişler, bizim bahçe kapısından içeri koymuşlar. Dışarıda kalır, kaybolur diye.

Böyle mahalle bulunmaz. Allah cümleye nasip eylesin. Üç gün çanta meydanda duruyor. Kimse bir şey yapmayacak, orada da ellemeyecek de komşular, yalnız işte bahçe duvarından içeri koymuşlar. Kapı zaten açık, bahçe duvarı alçak, iç tarafa koyuvermişler. Allah razı olsun. Üç gün sonra geldik, baktık çanta orada, aldık.

Eskiden böyleydi, bizim İslâm diyarı eskiden böyleydi, bizim Anadolu terbiyemiz böyle. Biz kimsenin malına el uzatmayız, haram yemeyiz.

Bizim mezhebimizin imamının babası ağacın kenarında, derenin kenarında bir elmayı “hart” diye bir ısırđım diye neler çekmiş.

“Bunun sahibini bulayım, gideyim helâllik isteyeyim” diye. Suyun üstünde yüzen elmayı görmüş. Hikâye mâlum. Elmayı uzanmış almış.

Dereden gidiyor su. “Hart” diye bir ısırılmış daha yutmadan, dişinin izi oradayken;

“Yahu bu elma benim değil, ben bunu niye ısırđım.” demiş.

Suya düştü gidiyordu, zaten ziyan olacak.

“Olsun, o elma benim değildi.”

Bırakmış kitabını, kapatmış. “Bu elma hangi ağaçtan düşmüştür?” diye derenin boyundan yukarıya doğru gitmiş, gitmiş. Bakmış orada bir elma bahçesi var, elmalar üstünde. Bakmış elmaların tipi benziyor.

Bunun sahibi kim?

Falanca zengin hacı efendi. Gitmiş ona demiş ki;

Selamun aleyküm,

Aleyküm selam.

“Kusura bakma, ben senin elmalarından bir elmayı hart diye ısırđım.”

“Nasıl ısırđın?”

“İşte ben aşağı taraflarda bir ağacın altında ders çalışıyordum, kitap okuyordum, ilim kitabı okuyordum. Suyun üstünde böyle geçtiğini görünce bir uzandım, düşünemedim. Bir hart diye ısırđım. Ama sonradan yaptığım işin yanlışlığını anladım. Hakkını helâl et.” demiş.

Adam düşünmüş.

“Yahu bu elma zaten suya düştü, zaten gitti gider. Gidecekti, geri gelmeyecekti. Bu adam da bunu yakalamış, yesin afiyet olsun. Ama ne olacak gelmiş bir de helâllik istiyor. Yutmamış da elmayı ısırık vaziyette öyle karşısında getirmiş.”

Buyur elmanı al gibilerden. Bakmış ki karşısındaki adam, değişik bir insan. Demiş ki;

“Olmaz. Hakkımı helâl etmem.”

Hadi, ötekisi telaşlanmış. Nerdeyse etekleri tutuşmuş, cübbesinden yukarıya doğru yananacak nerdeyse. Mânevî bakımdan üzülmüş.

“Eyvah ben bunu ısırdım adam hakkını helâl etmiyor.” demiş.

“Eyvah, yalvarırım ne yapmak lazımsa yapayım, işte kölen olayım, şu kadar gün çalışayım, ödeteyim.”

“Yok olmaz.”

Kaşını çatıyor ötekisi.

“Olmaz.”

“Peki, şartın ne?”

“Benim bir kör kızım var, üstelik bir de topal, kolu da tutmaz, çolak. Kulağı da işitmez, sağır. Böyle bir hilkat garibesi, her bakımdan sakat bir kızım var. Kimse almıyor,

evde kaldı. Onunla evlenirsen o zaman hakkımı helâl ederim.” demiş.

“Namuslu...”

Demiş ki;

“Razıyım. Tamam, onunla evlenmeye razıyım.”

Ya herkes boyunu posunu ölçtürüyor. Eni şu kadar olacak, boyu şu kadar olacak. Fidan boylu, saçları sarışın, gözü yeşil olacak, bilmem ne olacak. Tip veriyor herkes. Ondan ayrı bir başkasını göstersen beğenmiyor. Yahu bu mübarek, işte İmam Hatip okulunu bitirmiş, Kur'an kursunu bitirmiş, müslüman, hâfız-ı kelâm.

“Ebadı şu olacak, boyu bu olacak.”

Bu razı olmuş. Kör topal olsun, kötürüm çolak olsun hepsine razı. Yeter ki o ısırıldığı elmanın hakkını helâl ettirsin.

Düğün olmuş. Gerdeğe bir girmiş bakmış, karşısında dünya güzeli bir kız var. Çok güzel bir kız. Hemen çıkmış dışarıya. Demiş, “bir yanlışlık oldu.” Kayınpederinin yanına gitmiş.

“Yahu sen bana ‘kötürüm’ demiştin. Bunun ayakları, endamı güzel. ‘Çolak’ demiştin, güzel. ‘Gözü kör’ demiştin. Gözü var, kulağı

var. Tatlı tatlı konuşuyor, dinliyor, işitiyor. Bu yanlışlık oldu.”

Bak o dürüstlüğünü orada da gösteriyor.

“Bu, anlaştığımız kimse değil.”

“Evladım. Tamam, o senin ailendir. Ben onu bilerek sana verdim. Mübarek olsun evliliğiniz. Ben ona ‘kör’ dedim çünkü o gözlerle hiç nâmahreme bakmadı. Ben ona ‘sağır’ dedim, hiç haram ses söz işitmedi. Ben ona ‘kötürüm’ dedim, hiç ayağıyla yasak yere varmadı. Ben ona ‘çolak’ dedim, hiç elini harama uzatmadı. Senin gibi takvâ ehli adama onun gibi takvâ ehli kadın lazım. Mübarek olsun evlen, evladım.” demiş.

“O da evlenmiş de İmâm-ı Âzam ondan doğmuş.” diyorlar.

Böyle anneden babadan öyle imam. Bak cihan durdukça nâmı yürüyen insan yetişiyor.

Peki, insan böyle yaparsa böyle oluyor.

Bu mu daha iyi?

Ondan borç al, üstüne yat. Bundan borç al, üstüne yat. Parasını ödeme. Onu aldat, bunu dolandır. Evde bedava otur. Arabaya bedava bin. Şeyin parasın verme. Ondan sonra da belanı bul.

Hangisi iyi?

Bu daha iyi. Bak bir elma ısırığını bile düşünmüş ne nimetlere nâil olmuş. Ötekisi harâmın her çeşidini yiyor, beladan kurtulmuyor. İki yakası bir araya gelmiyor. Gelmez! Çocuğu hayırlı olmaz. Hayrını görmez.

Allah bizi has müslüman etsin. En akıllıca iş insanın has müslüman olmasıdır.

Bu dünyanın en akıllı insanı kimdir?

Has müslüman olabilen insandır. Çünkü hem dünyada mutlu, mesut olur hem âhirette bahtiyar olur. Cenneti bulur. Firdevs-i Âlâ'ya gider, köşklerin sahibi olur, Resûlullah Efendimiz'e komşu olur, Cemâlulllah'ı görür, ikramullaha erer. Cennet çarşılarında ne isterse var.

O mu daha iyi, ötekisi mi daha iyi?

İnsan şu fâni hayatın iki günlük zevki için yalan yanlış işler yapmamalı. Sarsılmamalı, ayağı kaymamalı, gözü kaymamalı, yanlış yola sapmamalı... Allah bizi dürüst müslüman eylesin.

O mal benim değil beni ilgilendirmez.

“Ya yerde bir para var, cüzdan var.”

Benim değil ki bana ne?

İstanbul'da kurnaz yan kesiciler yere cüzdanı atıyorlarmış. Cüzdanı atıyor, bekliyor ki

Anadolulu birisi oradan geçsin. Anadolu lu birisi o yerde cüzdan var, hop balıklama üstüne atlıyor. Cüzdanı alınca, öteki köşede zaten onun cüzdanı almasını bekliyor, hemen yanına geliyor.

“Az önce burada cüzdan düşürmüştüm sen aldın değil mi onu?”

“Yok, ben almadım.” filan dese;

“Yalan söylüyorsun” diyor.

“Ben aldım.” Dese;

“Bunun içindeki eksik, dur bakalım.” bilmem ne.

Derken cebini ararken şuradan, buradan her şeyini soyup soğana çeviriyor, gidiyor. Bu da bir usûl yani.

Neden?

O cüzdana tamah etti kendisinin cüzdanı da gitti. Kendisinin cüzdanı da gidiyor.

Onun için harama meyletmeyeceğiz, bakmayacağız, harama el uzatmayacağız, harama bakmayacağız, haramı dinlemeyeceğiz.

Allah’ın haram ettiği şeyde hayır yoktur. Allah’ın bize verdiği helâller yeter artar, bizi dünyada âhirette mutlu eder. Hiç gayriye şey yapmaya lüzum yok.

“Şu içkiden bir kadehçik iç, aman öyle tatlı ki, öyle ballı ki.”

Başına çalınısın! Bana onun tadı lazım değil. Allah onu yasak etmiş.

“Ama öyle zevkli, öyle safalı ki!”

O safanın cefası sonradan çıkacak. Bana Allah'ın verdiği meyveler, meyve suları, şerbetler, şuruplar yeter.

Ne diye bu kadar helâl varken gidip harama dalayım?

Bu insanlar niye bu kadar helâl varken harama dalarlar?

Akıl almaz. Bir tek sebebi var; şeytan usta bir kandırıcı olduğu için hepsini kandırıyor, başka bir sebebi yok. Allıyor, pulluyor, süslüyor, “yap şunu diyor” yaptırtıyor. Yoksa haramların yüzüne bakılacak bir hâli yoktur. Güzel bir tarafı yoktur ama Allah onun çirkinliğini görmeyi nasip eylesin.

Nerden aldık işi?

Sağdaki melek soldaki meleğin âmiridir. İyi bir şey yaparsa kul, onu on misli yazar. Bazen daha fazla yazar dedik. Söz oradan açıldı. Ve kötü bir şey yaparsa, kul bir günah işlerse, o zaman soldaki melek o kötü şeyi yazmak istediği zaman sağdaki amiri olan melek der ki;

“Dur, tut elini, yazma, biraz bekle.”

Fe-yümsikü sittete sâ’atin. “Altı saat bekler bu melek.”

Günahı işledi kul, altı saat bu melek bekler.

Neden?

Sağdaki melek “yazma, biraz bekle” dedi.

Altı saat bekler. Eğer bu altı saat bekleme esnasında kul tevbe ve istiğfar ederse;

“Aman yâ Rabbi, bir hata işledim, kalp kırdım, yanlış iş yaptım, tevbe.” diye pişman olup dönerse, hatasından vazgeçerse o zaman bir şey yazmaz.

Çünkü “yazma” dedi, yazmaz. Eğer altı saat geçtiği halde tevbe etmezse o zaman yazar. Ama bu iyilik yaptığı zaman bire on yazıyordu, bu kötülük yapıldığı zaman sadece bire bir yaz.

Bak iyilik on misli ile yazılıyor, en aşağı on misli olarak yazılıyor. Kötülük sade bir yazılıyor.

İnsan Rabbimiz’in bu kadar lütf u keremi çok iken, ikramı bol iken, bire on; bire on sevaplar kazanıp da mükâfatları alıp öbür tarafa gitmesi mümkünken, günahlar bir bir yazıldığı

halde, günah boyu aşım da cehenneme giderse kabahat kimin?

Kabahat kulun kendisinin. Çünkü ikram ediyor, ona rağmen kul o ikramdan faydalanmıyor.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi günah işleyip de huzurunda mahcup etmesin. Daima tev-fîkini bizlere refîk eylesin. Hakkı hak olarak görüp ona uymayı bizlere nasip eylesin. Batılı batıl olarak görüp ondan uzak durmayı bize nasip eylesin. Haramlara meylettirmesin. Allah Teâlâ hazretleri sevdiği has kul eylesin.

d. Kişinin Sağ ve Solundaki Melekler ve Görevleri

صِغَارُكُمْ دَعَامِيسُ الْجَنَّةِ. يَتَلَقَّى أَحَدُهُمْ أَبَاهُ، فَيَأْخُذُ
بِثَوْبِهِ فَلَا يَنْتَهِي حَتَّى يُدْخِلَهُ اللهُ وَأَبَاهُ الْجَنَّةَ

Sıġârüküm de'âmîsu'l-cenneti. Yetelekkâ ehadühüm ebâhü fe-ye'huzü bi-sevbihî fe-lâ yentehî hattâ yudhilehullâhu ve ebâhü'l-cennete.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten Müslim *rahmetullahi aleyh* rivayet etmiş. Bu hadîs-i şerîfin konusu da küçük yaşta ölen çocuklar.

Evlilerin derdidir, bazen çocukları ölüyor. Bir yaşında ölüyor, kundaktayken ölüyor, iki yaşındayken ölüyor, vesaire.

Bu küçük çocuklar ne olacak?

Onları bildiriyor hadîs-i şerîf.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“Bu küçük çocuklar cennetin küçük balıkları gibidir. Nasıl küçük balıklar denizde oraya oraya gezerse bu küçük çocuklar da cennette öyledirler, gezerler, serbesttir, dolaşırlar. Onlardan birisi babasına rastladığı zaman babasının elbisesini tutar. Yakalar babasının elbisesinden. Ve onu ve babasını Allah cennete sokuncaya kadar bırakmaz. İşin sonu ikisi de cennete varmakla neticeleninceye kadar gömleğinden tutar, onu çeker. Cennete götürür.”

Demek ki bir kimsenin çocuğu olsa da, hastalansa da, bir sebepten vefat ediverse çok üzülür.

Herkes üzülür. Evladı, gözünün bebeği gibi... Annesi dokuz ay karnında taşıdı, ne zahmetlerle büyötmeye çalıştı, süt emzirdi. Bir yaşına geldi, iki yaşına geldi, üç yaşına geldi. Bir otomobil çarptı, öldü. Veyahut şöyle oldu, öldü. Böyle oldu, öldü. Tamam, insan çok üzölür. “Allah verdi Allah aldı.” diye sabredecek,

isyan etmeyecek, karşı gelmeyecek, “Allah’ın kaderiymiş ne yapalım? Ömrü bu kadarmış.” diyecek, o çocuk ona âhirette şefaatçi oluyor. Gömleğinden tutuyor, entarisinden tutuyor, hadi bakalım cennete götürünceye kadar. O bakımdan Peygamber Efendimiz bir başka hadîs-i şerîfinde müjdelemiş ki; “üç çocuğu ölen cennete girecek” diye. Arkalardan birisi kalkmış.

“İki çocuğu ölen de cennete gidecek mi yâ Resûlallah?” diye sormuş. Peygamber Efendimiz;

“İki çocuğu ölen de gidecek.” buyurmuş. Bir tanesi de kalkmış;

“Bir çocuğu ölen de girecek mi?”

“Bir çocuğu ölen de girecek.” diye müjdelemiş.

Buradan da anlıyoruz ki bir çocuğu yakalasa, onu görse cennette veyahut mahşer yerinde, tutacak cennete sokuncaya kadar çekip götürecektir. Değerli kardeşlerim! Buradan şunu anlıyoruz, bu hayat ölümlle beraberdir. Bu dünya hayatı bazen dertlidir, bazen sevinçlidir. Bazen düğün olur, bazen matem olur. Bazen insanlar doğar, aynı aileden bazı kimseler vefat eder. Ne yapalım hayat böyle. Geldik,

gideceğiz. Gelenin kalması olmaz. Her gelen gidecek. Muhakkak bu ölüm var.

Ölümü kim ayarlıyor?

وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ

*Vallahu yuhyî ve yümît.*² “Yaşatan da öldüren de Allah.”

Otomobil çarptı bahane, hasta oldu bahane, ameliyatta doktor bıçağı cızıt yanlış kaçırdı bahane, baş ağrısı bahane, kaldırıma takıldı bahane, balkondan düştü bahane. Birisi ötekisine bir yumruk vuruyor, ölüyor. Veyahut bisikletten düşüyor, ölüyor. Veyahut bir şey kokluyor, bir şey oluyor. Neyse, bahane. Öldüren Allah, yaşatan Allah. Allah yaşatırsa kimse öldüremez. Ateşin içinden çıkar İbrahim *aleyhisselam* gibi, gene yaşar. Allah öldürecek olduktan sonra kimse yaşatamaz. Kırk tane kalenin içine, iç içe kalenin içine girse Azrail gene yetişir orada canını alır. Onun için “Yaşatan ve öldüren Allah’tır.” diyecek, insan teslim olacak.

---

² /Âl-i İmrân .

Bizim köyün eskiden bir imamı varmış. Galiba bizim de adaşımızmış. Çocuğu doğarmış, ölürmüş; çocuğu doğarmış, ölürmüş... Hocaefendinin iki gözü iki çeşme. Neredeyse çarşambayı sel aldı. Gözyaşlarından köy neredeyse sulara gark olacak. Ağlaya, ağlaya, ağlaya bir hâl olurmuş.

“Çocuğum öldü. Gene yaşamadı. Bir hayırlı evladım olamadı.”

Çok ağlarmış. Bir ârif zât gelmiş bizim köye. Tam o sırada da hocaefendinin bir çocuğu daha ölmesin mi. Gene iki gözü iki çeşme ağlarken o ârif zât, kâmil zât demiş ki:

“Bana bak hoca, sana bu çocukları kim veriyor?”

“Allah veriyor.”

Allah vermese Amerikalılar’a dolaş, doktor doktor dolaş, para yak. Kısır yapıyor, evlat vermiyor. Dolaşmasının faydası olmuyor.

Bu çocuğu sana kim verdi?

Allah.

Onda şek şüphe yok. Yaratan Allah.

Peki, kim alıyor?

Gene Allah.

“Be adam sana ne oluyor öyleyse? Niye bu kadar üzülüyorsun, ağlıyorsun? Sabret bakalım.” diye biraz azarlamış onu.

Biraz büyükçe bir kimse olduğu için, hocayı böyle nasihatle bir azarlamış.

Hoca da düşünmüş; doğru Allah veriyor, Allah alıyor. Sabretmiş o zaman. O nasihat ona tesir etmiş. Sabretmiş. Ondan sonraki çocuğu ölmemiş. Buna sabretmiş, ondan sonraki çocuğu yaşamış, ondan sonraki yaşamış.

Allah kimisine 40’tan sonra veriyor Kimisine 50’den sonra veriyor. Olmuyor, olmuyor yedi sene, sekiz sene, on sene çocuğu olmuyor. Ondan sonra verirse veriyor. Var böyle tanıdıklarımız. Onun için veren Allah, alan Allah. Eğer almışsa sabredeceğiz, edebimizi bozmayacağız, terbiyemizi takınacağız ki âsi kul durumuna düşmeyelim, Allah’ın cezasına uğramayalım.

Bir hadîs-i şerîf daha okuyup bitiriyorum.

صل من قطعك وأحسن إلى من أساء إليك وقل
الحق ولو على نفسك.

*Sıl men kate’ake ve ahsin ilâ men esâe
ileyke ve kuli’l-hakka ve lev alâ-nefsike.*

İbn Neccâr rivayet etmiş. Bir ahlâk düsturları var ki bu hadîs-i şerîfte, her birisi birer elmas gibi kıymetli. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

Sıl men kate'ake. “Senden kopana, seninle ilgisini kesene sen git.”

O darıldı gelmiyor, sen git. Bir daha git, bir daha git, bir daha git. Sen Allah rızası için gidiyorsun. Onun için gitmiyorsun, ondan bir menfaat olduğu için gitmiyorsun. Ahbaplık bozulmasın diye gidiyorsun. İlgiyi kesene sen git. Efendimiz’in tavsiyesi bu. Zor bir şeydir biliyorum. Ben de her zaman yapamıyorum ama bunu yapmamız lazım. Yapacağız, inşaallah yapalım.

Ve ahsin ilâ men esâe ileyke. “Sana kötülük yapana sen iyilik yap.”

“Ama o bana kötülük yapmıştı falanca zaman.”

Olsun. O kötülük yaptı, sen iyilik yap. Kötülüğe iyilikle mukabele et.

Ve kuli'l-hakka ve lev alâ-nefsike. “Kendinin, senin kendinin aleyhine bile olsa hakkı söyle, doğruyu söyle.”

Doğruluktan ayrılma aleyhine bile olsa, senin kendi nefsinin aleyhine bile olsa doğruyu söyle.

İşte doğru sözlü olmak bu... Büyüklerimizin tavsiyesi ve hayatlarında düsturları bu. Doğruyu söylemişler, doğru yaşamışlar. Kale gibi sağlam, dosdoğru...

Büyük evliyâullahtan bir zâtı anlatıyorlar; bir mübarek zâtı ziyarete gitmiş. Ama kendisi zaten mübarek, kendisi zaten meşhur bir zât. Evliyâullahtan bir kimse. O zâtı ziyarete gitmiş, *selâmun aleyküm* demiş, *aleyküm selâm*. İşte konuşmuşlar. Demiş ki o, kendisine ziyarete gidilen şahıs, demiş:

“Yolda karşına şöyle şöyle bir şeyler çıksaydı, şöyle şöyle mâniler olsaydı, gene gelir miydin buraya? Beni ziyarete geldin ama şöyle şöyle gönlünü çececek, şöyle imkânlar, böyle şeyler çıksaydı gene gelir miydin?” Biz olsak ne deriz? “Ayıp ettin, ayıp ettin yahu.” derler hemen. “Gelmez miyiz, gene gelirim.” filan... Bu ne demiş?

“Bilemiyorum, Allah beni öyle bir şeyle imtihan etmedi.” demiş.

Halbuki kendisi evliyâullahtan. Muhakkak ki öyle bir önüne mâni çıksa da gene o hayırlı

işi yapmaktan geri durmaz. Ama; “Bilemiyorum, böyle bir imtihan çıkmadı başıma.” Yoktan böyle bir palavra söylemeyeyim. İddialı konuşmayalım demiş. İşte doğru sözlü insanın hâli budur. Her şeyi ölçer biçer, doğruyu söyler. Allah bizi doğru sözlü, doğru özlü kimseler eylesin, sevdiği kul eylesin. Güzel ahlâka sahip eylesin. Böyle güzel ahlâklı insanlardan müteşekkil, kale gibi bir cemiyet. Amerika, Rusya gelse, Çin gelse bir şey yapamasın. Ama birbirine hile eden, birbirini aldatan, birbirine borç alıp vermeyen, yalan söyleyen, dolan eden insanlardan müteşekkil bir cemiyet... Zaten düşmanın gelmesine lüzum yok. Biz birbirimizi yemeye yeteriz, başkasına lüzum kalmaz. Biz birbirimizin hakkından geliriz. Zaten geliyoruz da. Zaten geliyoruz da...

Allah huylarımızı güzel eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

12 Şevvâl 1408 / 28.05.1988

Sapanca/ Sakarya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

**SERVER
Kürsü**